<u>דגם תשובות לשאלון בכלכלה, 2 יח"ל, מס' 63281 קיץ תשפ"ה, 2025</u>

בדגם זה מפורטות התשובות על שאלות המבחן, וכן מפורטים הקריטריונים למתן הציון.
על כל סעיף של שאלה או על שאלה שלמה בשאלות שאין בהן סעיפים, יש להקליד ציון (באחוזים) מ־0 עד 100 (בלי קשר למספר הנקודות של הסעיף או השאלה במבחן).
בדגם מפורטים קריטריונים לחלוקת הניקוד בכל סעיף (לדוגמה: בסעיף שבו נדרשים הסבר ודוגמה יכולה להיות חלוקה של 60% להסבר ו־40% לדוגמה או כל חלוקה אחרת, על פי דרישות הדגם).
כדי להבטיח בדיקה שוויונית והוגנת, יש להקפיד על ציינון על פי קריטריונים אלה. עם זאת, נדרש שיקול דעת בהערכה, בייחוד בתשובות חריגות שקשה להעריכן על פי הדגם.

- תשובה שהוצג בה מודל מתאים אך השימוש בו שגוי תקבל 40% (ולהפך: שימוש מתאים במודל שגוי – 40%).
- תשובה שלא צוינה בה משמעות הצירים או שהשימוש בהם שגוי תקבל 30% מן הנקודות שניתנו לסרטוט.
- תשובה ללא חיצים וללא הסבר על השינוי בגדלים תקבל 80%.
- תשובה שלא הוצג בה מודל, אך ההסבר המילולי מלא תקבל 40%.
- תשובה שהוצג בה מודל ללא כותרת תקבל 95%.
- תשובה שהוצג בה מודל ללא כותרת וללא רישום על הצירים תקבל 80%.
- תשובה שהוצג בה היצע עולה משמאל לימין בשוק הכסף תקבל 90%.
- תשובה שלא הוצגה בה עקומת הביקוש לפי גמישות הביקוש תקבל 95%.

פרק ראשון

יש לענות על <u>שתיים</u> מן השאלות 1–5.

1. א. הגדרה – 100%

הוצאות צרכנים – תשלום עבור רכישת סחורות או שירותים, והוא מכפלת המחיר בכמות ($p \cdot q$).

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

שטחי גידול עגבניות בדרום צומצמו ולכן ההיצע קטן. עקומת ההיצע S_0 זזה שמאלה ל־S_1.
בנקודת שיווי משקל החדשה הכמות קטנה מ־q_0 ל־q_1 והמחיר עולה מ־p_0 ל־p_1.
בהנחה שגמישות הביקוש לעגבניות קשיחה יחסית (קטנה מאחת) תקטן הכמות המבוקשת בשיעור קטן מהעלייה במחיר ולכן הוצאות הצרכנים עולים מ־p_0q_0 ל־p_1q_1.

שוק העגבניות

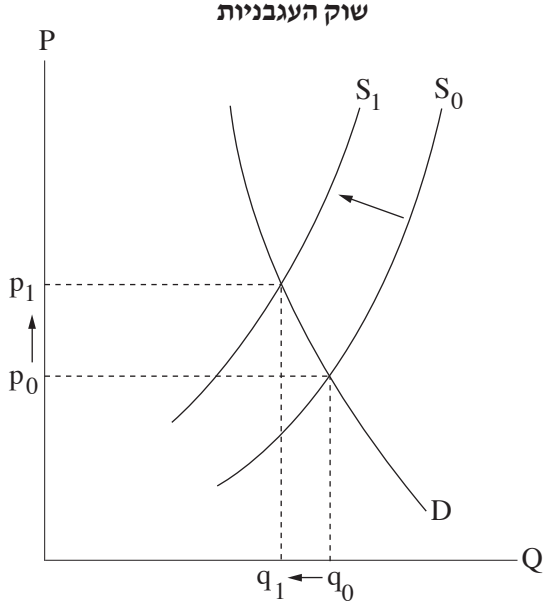

ג. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

לפי המתואר בשאלה, בזיליקום הוא מוצר משלים לעגבניות ולכן אם הכמות המבוקשת לעגבניות קטנה גם הביקוש לבזיליקום קטן. עקומת הביקוש D_0 זזה שמאלה ל־ D_1 . בנקודת שיווי המשקל החדשה גם המחיר יורד מ־ p_0 ל־ p_1 וגם הכמות קטנה מ־q_0 ל־ q_1 , ולכן פדיון המגדלים ירד מ־ p_0q_0 ל־ p_1q_1 .

שוק הבזיליקום

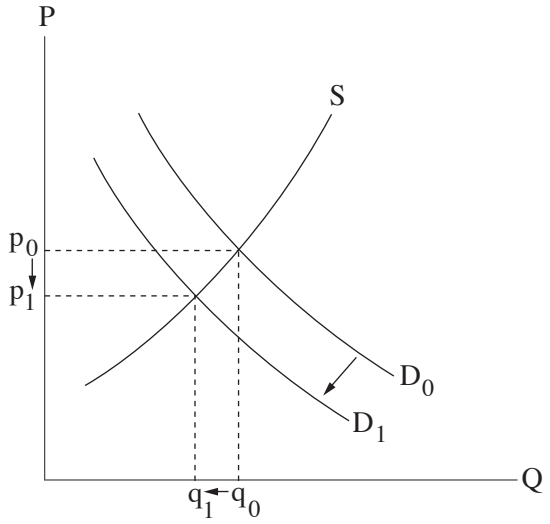

2. א. הגדרה – 50%, זיהוי – 50%

גורם ייצור הוא משאב/מקור העומד לרשות המשק ובאמצעותו ניתן לייצר סחורות ושירותים.

בשאלה זו מדובר בגורם יצור הון טבעי /קרקע (אתרי כרייה וחציבה).

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

היות שמדובר על מוצר שבעזרתו בונים ומשקיעים, יישום המלצת משרד האנרגיה יגדיל את אפשרויות הייצור של המשק. זזים מנקודה A על עקומת התמורה לנקודה B על עקומת תמורה גבוהה יותר.

עקומת התמורה

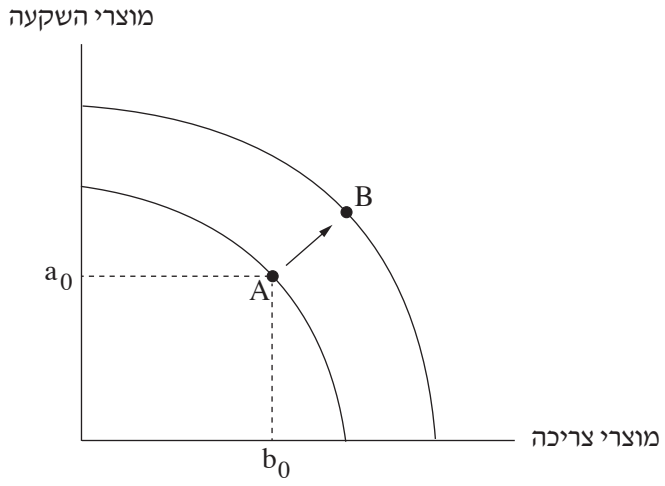

ג. סרטוט – 60%, הסבר – 30%, כינוי השינוי - 10%

צמצום ייבוא של חומרי בנייה מקטין את הביקוש למט"ח, מעבר מעקומת D_0 לעקומת D_1 . בנקודת שיווי המשקל החדשה שער חליפין יורד מ־e_0 ל־ e_1 . שינוי זה מכונה – תיסוף.

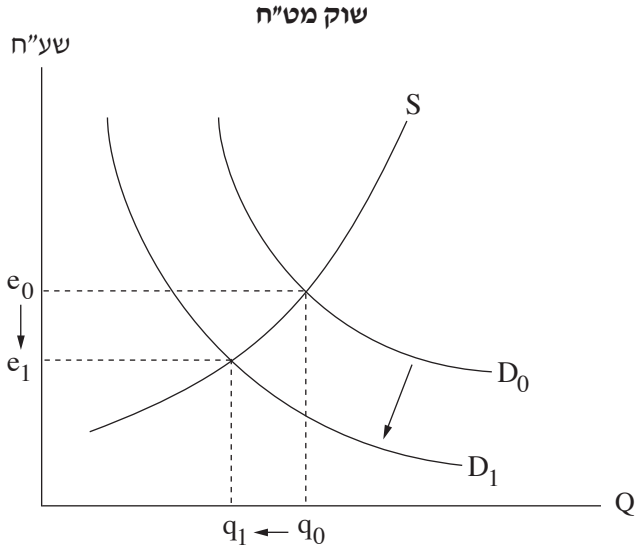

3. א. הגדרה – 50%, השפעה – 50%

הכנסה פנויה היא הסכום שעומד לרשות משק הבית מההכנסה שלו בניכוי מיסים ישירים בתוספת לקבלת תשלומי העברה. קיצוץ בקצבאות מקטין הכנסה פנויה.

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

הירידה בהכנסה פנויה מקטינה את הביקוש לבשר עוף. עקומת הביקוש D_0 זזה שמאלה ל- D_1. גם הכמות יורדת וגם המחיר יורד, הוצאות הצרכנים יורדות מ- p_0q_0 ל- p_1q_1.

שוק בשר עוף

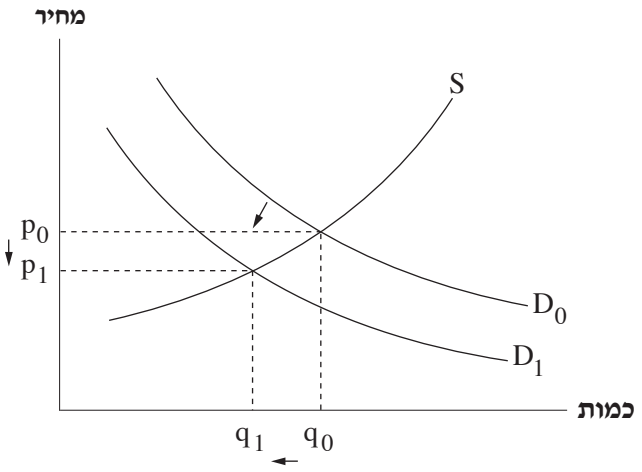

ג. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

הקיצוץ בקצבאות יגדיל את אי השיוויון במשק מכיוון שהקצבאות הן מקור הכנסה משמעותי לבעלי הכנסה נמוכה. עקומת לורנץ – L_0, תתרחק מקו השיוויון המוחלט ל- L_1 ומדד ג'יני יגדל.

עקומת לורנץ

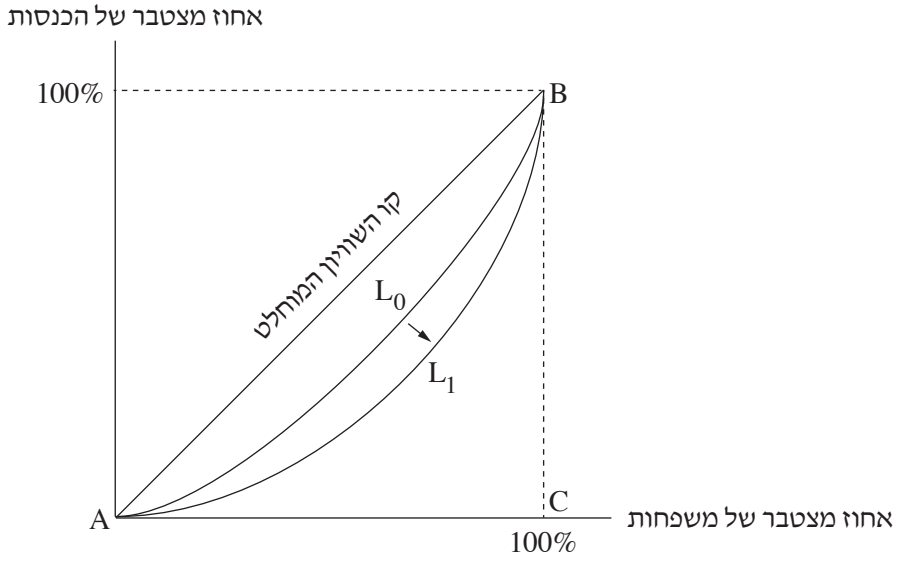

4. א. הגדרה – 100%

שיפור טכנולוגי הוא שיפור בטכניקת הייצור כך שמתאפשרת תפוקה גדולה יותר עם אותה כמות של גורמי ייצור (לחילופין, היא מאפשרת את אותה התפוקה עם פחות גורמי ייצור).

ב. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

שיפור טכנולוגי גורם לצמיחה כלכלית בתחום ייצור היהלומים. מעבר לנקודה D על עקומת תמורה שמתרחבת.

עקומת התמורה

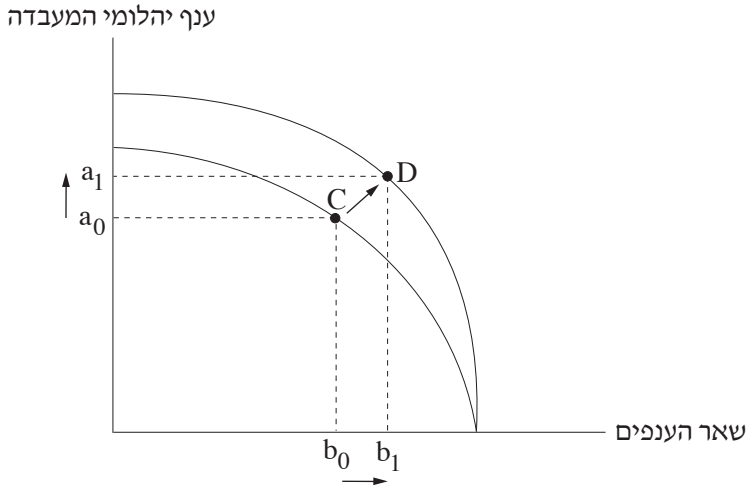

ג. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

שיפור בייצור יהלומי מעבדה מגדיל את היקף המכירות שלהם. יהלומי מעבדה הם מוצר תחליפי ליהלומים טבעיים ולכן גידול במכירות שלהם מקטין את הביקוש ליהלומים טבעיים. מעבר של עקומת הביקוש מ־ D_0 ל־ D_1 . בנקודת שיווי המשקל החדשה גם המחיר יורד מ־ p_0 ל־ p_1 וגם הכמות קטנה מ־ q_0 ל־ q_1 . לכן הוצאות הצרכנים על יהלומים טבעיים ירד מ־ p_0q_0 ל־ p_1q_1 .

שוק יהלומים טבעיים

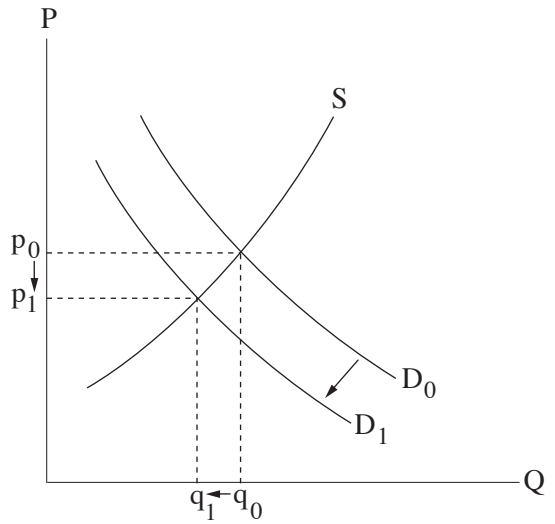

5. א. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

ירידה במספר חברות התעופה הטסות מישראל מקטינה היצע מ־S_0 ל־S_1. ירידת מספר הישראלים שקונים כרטיסים מקטינה ביקוש מ־D_0 ל־D_1. מהנתון בשאלה שמחיר כרטיס הטיסה עלה, נובע שהקטנת ההיצע גדולה מירידת הביקוש. לכן בנקודת שיווי המשקל החדשה המחיר עולה מ־p_0 ל־p_1.

שוק טיסות לחו"ל

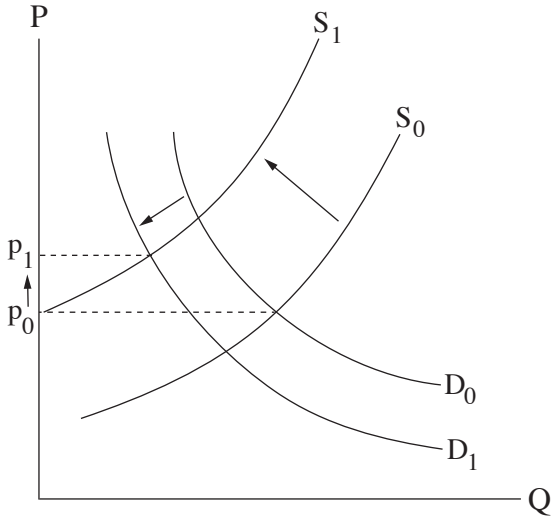

ב. הגדרה – 50%, דוגמה – 50%

שער חליפין הינו מחיר יחידת מטבע חוץ בשקלים. לדוגמא $\$1 = ₪4$.

ג. סרטוט – 60%, הסבר – 40%

ירידה במספר הישראלים היוצאים לחו"ל מקטינה את הביקוש למט"ח. עקומת הביקוש יורדת מ־D_0 ל־D_1. שער החליפין יורד ל־e_1. שינוי זה מכונה תיסוף.

שוק מט"ח

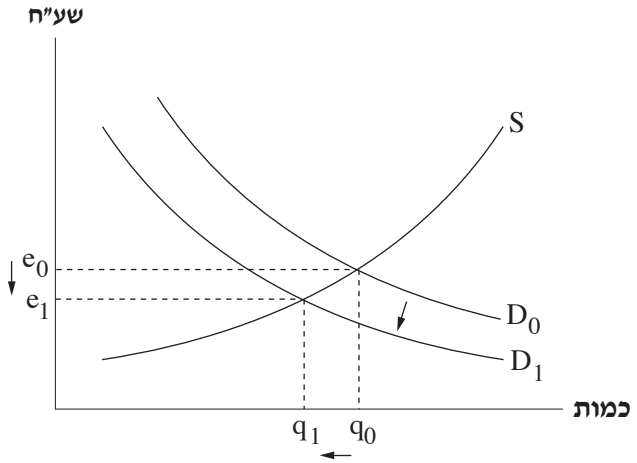

פרק שני

יש לענות על אחת מן השאלות 6–8.

6. א. (1) שער ריבית הוא מחיר הכסף. בשנת 2022 שער הריבית עלה עד אמצע שנת 2023. מאמצע שנת 2023 שער הריבית ללא שינוי. בתחילת שנת 2024 שער הריבית ירד מעט ונשאר ללא שינוי.

(2) מדיניות מוניטרית היא מדיניות בנק ישראל המשפיעה על שער הריבית במשק. מדובר במדיניות מוניטרית מרסנת שמעלה את שער הריבית.

ב. (1) מדובר במדיניות מוניטרית מרסנת שמקטינה את היצע הכסף. עקומת ההיצע זזה שמאלה ושער הריבית עולה מ־r_0 ל־r_1.

שוק הכסף

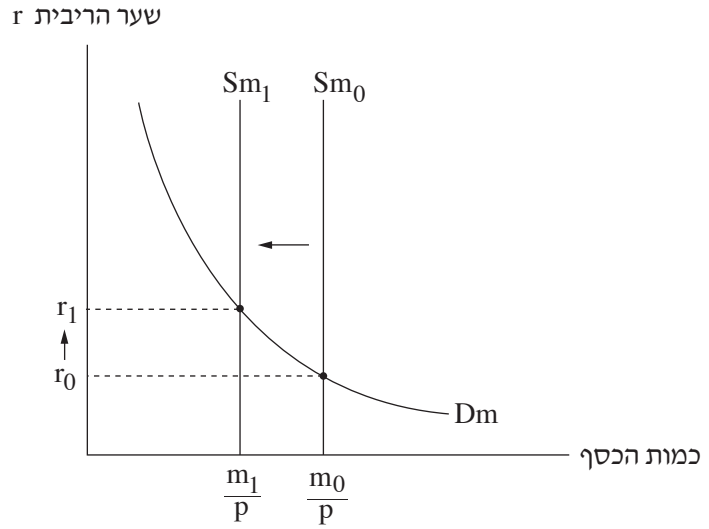

(2) בתחילת שנת 2024 שער הריבית ירד כלומר מדובר במדיניות מוניטרית מרחיבה. כאשר רמת המחירים מתייצבת בנק ישראל יכול להוריד ריבית.

7. א. הגדרה – 30%, חישוב – 30%, הגורם לעלייה – 40%

(1) מדד ג'יני הוא ביטוי מספרי למידת אי השוויון בחלוקת ההכנסות במשק, המקבל ערכים בין 0 ל־ 1 .
ככל שהערך מתקרב ל־ 0 , המדד מראה על יותר שיוויון בחלוקת ההכנסות וככל שמתקרב ל־ 1 המדד מראה על יותר אי־שיוויון בחלוקת ההכנסות.

החישוב שלו הוא, היחס בין השטח הכלוא בין קו השיוויון המוחלט ובין העקומה, לבין כל השטח שמתחת לאלכסון.

(2) גידול במדד ג'יני יכול להיגרם מאחת האפשרויות הבאות (ייתכנו הסברים נוספים):

- כניסת משפחות חדשות לאבטלה, כתוצאה מסגירת מקומות עבודה.
- ירידה בשיעורי המיסים הישירים על בעלי ההכנסות הגבוהות.
- ירידה בקצבאות ותשלומי העברה.

ב. השינויים – 50%, עקומת לורנץ – 50%

(1) השינויים במדד ג'יני:

משנת 2012 עד שנת 2020 ירידה מ־ 0.403 ל־ 0.37 ,

משנת 2020 עד שנת 2021 עלייה מ־ 0.37 ל־ 0.382 .

(2) גידול במדד ג'יני מראה שאי־השיוויון בחלוקת ההכנסות במשק גדל. מעבר מעקומת L_0 ל־L_1 המתרחקת מקו 45 מעלות – קו השיוויון המוחלט.

עקומת לורנץ

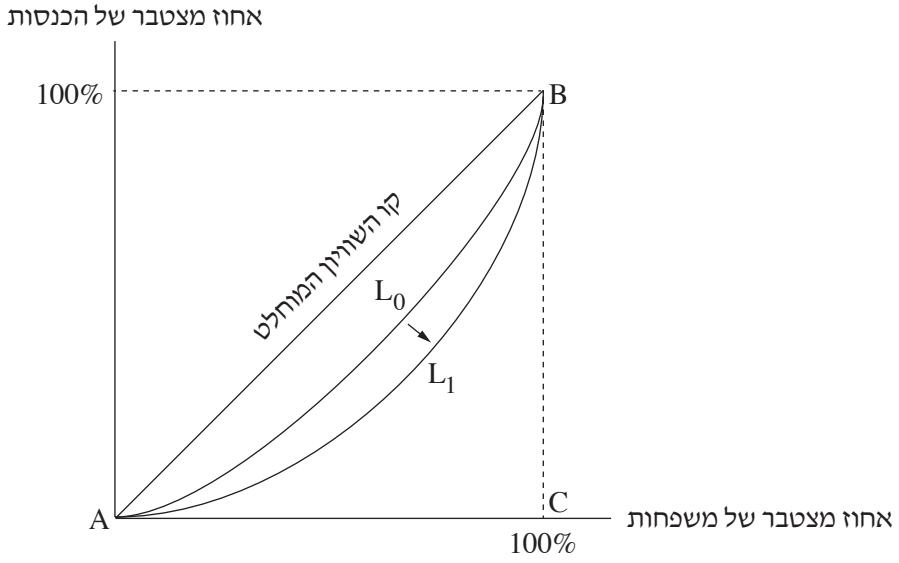

8. הגדרה – 25%, קשר – 25%, כל גורם – 25%

א. (1) הון אנושי הוא סך המיומנויות של האדם (כישורים מולדים וכישורים נרכשים) בשוק העבודה להן יש השפעה על פריון העבודה והתוצר במשק. ככל שההון האנושי גבוה יותר יכולת הייצור גבוהה יותר.

הקשר בין הון אנושי לפיריון הוא: ככל שההון האנושי גבוה יותר הפיריון גדל ולהיפך.

(2) שני גורמים:

- מערכת חינוך מסורבלת שלא מתגמלת מורים מצטיינים
- קבוצות גדולות באוכלוסיה שלא משיגים השכלה מספקת הנדרשת להשתלבות בתפקידים בעלי פיריון גבוה בשוק העבודה.

ב. הגדרה – 20%, כל סיבה – 10%, הסבר – 20%, סרטוט – 40%

(1) בריחת מוחות = הגירת כוח אדם מיומן או משכיל למדינה אחרת.

שתי סיבות לבריחת מוחות מתוך הקטע:

- היעדר משרות מושכות
- שכר גבוה יותר במדינות היעד
- יוקר המחיה בישראל

(2) בריחת מוחות תביא לירידה בהון האנושי, דבר שיגרום לנסיגה כלכלית בטווח הארוך. אפשרויות היצור של המשק יצטמצמו ועקומת התמורה תרד למטה.

עקומת התמורה

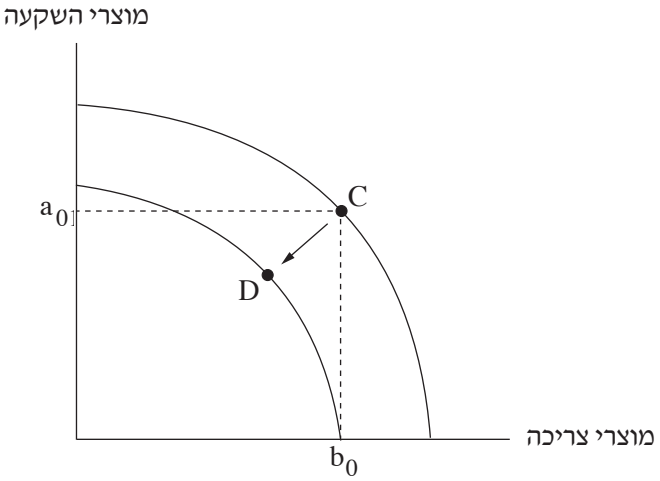

פרק שלישי

יש לענות על שתיים מן השאלות 9–14.

9. א. הגדרה – 100%

מס הכנסה שולי הוא מדרגת המס הגבוהה ביותר שבה העובד משלם מהכנסתו מעבודה.

ב. הסבר – 40%, סרטוט – 60%

העלאת המס הכנסה השולי על בעלי ההכנסות הגבוהות במשק תגרום לגידול בשיוויון בחלוקת ההכנסות במשק.

מעבר מעקומת L_0 ל־L_1 המתקרבת לקו 45 מעלות – קו השיוויון המוחלט.

עקומת לורנץ

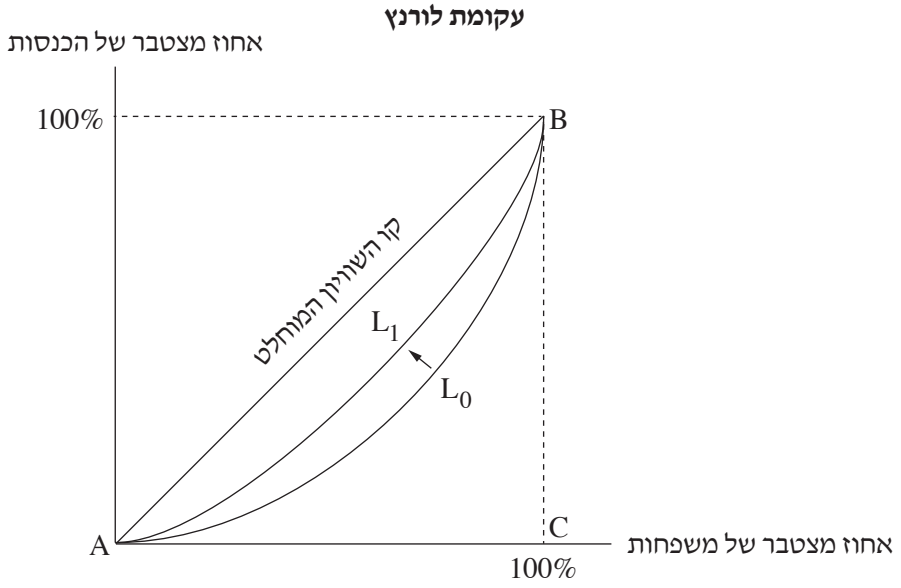

10. א. הערכים מתנגשים – 100%

מצד אחד המדינה מחויבת לספק לכל האנשים אפשרות להתפרנס בכבוד.

מצד שני המופלים לטובה, לוקחים מקומות עבודה של אנשים אחרים.

ב. נימוק כלכלי – 100%

כן, שילוב עובדים המתקשים למצוא עבודה מגדיל את התוצר.

לא, אפליה מתקנת פוגעת ביעילות הכלכלית.

הערה: כל נימוק כלכלי נכון יתקבל.

11. א. מאפיין – 100%

מאפיין הגלובליזציה שבא לידי ביטוי הוא הסרת מגבלות על כניסת מהגרי עבודה.

ב. יתרון – 50%, חסרון – 50%

יתרון של גלובליזציה: הגירת עבודה עונה על צורך בכוח עבודה בענפים בהם חסר כוח עבודה.

חסרון על פי הפתיח: ניצול של מהגרים בעלי הון אנושי נמוך.

12. א. כשל – 100%

כשל השוק שמופיע הוא אוליגופול – מיעוט יצרנים בענף. בשוק הגבינות הצהובות 3 יצרניות שולטות ב־ 90% ממנו.

ב. פגיעה – 100%

מחיר השוק לא תחרותי ויקר ו/או אפשרויות בחירה מצומצמות שעומדות בפני הצרכן בשוק הגבינות הצהובות.

13. א. כל תנאי – 25%

תנאים לתחרות משוכללת – הרבה יצרנים קטנים, הרבה צרכנים קטנים, אין התערבות ממשלה, מידע מלא, אין התארגנות יצרנים ו/או צרכנים, מוצר הומוגני אחד.

ב. תנאי שהופר – 100%

התנאי שהופר הוא הצורך במידע מלא. במקרה זה לצרכנים אין מידע מספק.

14. א. כל הגדרה – 30%, אינפלציה – 40%

ערך ריאלי של הכסף – ערך של הכסף ביחס לכח הקניה שלו.

ערך נומינלי – הערך המספרי של הכסף.

כאשר האינפלציה עולה הערך הריאלי של הכסף ירד.

ב. הסבר – 40%, שרטוט – 60%

בנק ישראל צריך לבצע מדיניות מוניטרית מרסנת כלומר היצע הכסף קטן והעקומה זזה שמאלה. שער הריבית יעלה.

שוק הכסף

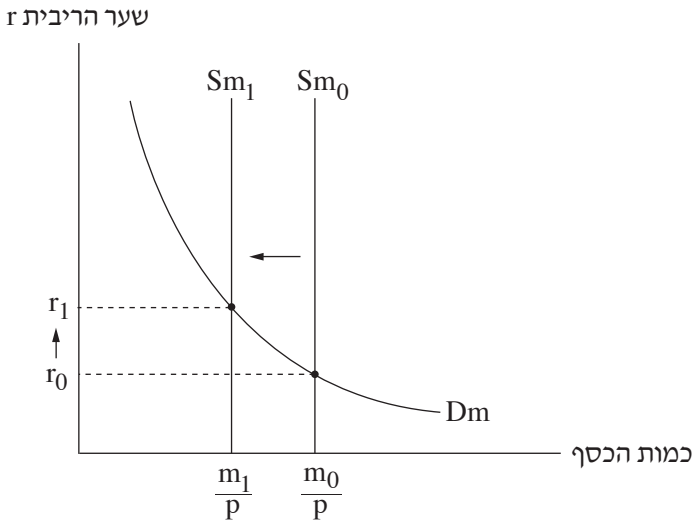

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך